

Játszották Haarlemben a hollandusok nemzetközi főversenyén 1901. július 22. és 23-án, óránként 18 lépés kötelezettségével; világos elhasznált két órát 12 perczet, sötét 3 órát. Sötét a 9. lépésben hibát követett el, melyre világos szellemesen felel és nyerne, ha később a 27. és 36. lépésben nem hibázna. Mannheim dr. Frankfurtban az ábrázoló geometria tanára, több főtornán nyert díjat.

Hírek. Island szigetén is alakult két sakkozó társaság. Az egyik Reykjavikban, a másik Isafjordban.

A sakkrejtvényt egészben vagy részben helyesen fejtették meg: Kálai Kelemen, Barts Jenő, Meszlényi Jenő, Molnár Aladár, Persina Károly, Wellin István, Meixner Ernő, Haasz Aladár, Jusztló Pál, Taubinger Zoltán, Hirschberger Soma.

FEJTŐRŐ.

Számtani kérdés:

Négy darab nyolczoldalú testtel hány különböző dobást végezhetünk? (Gedeon Andor.)

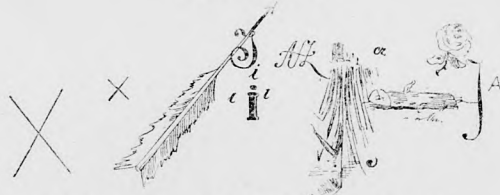
Történelmi kérdés:

Ki volt az az ember, a ki a gót betűket elsőnek használta? Mi volt foglalkozása, állása? Melyik felekezethez tartozott? (Deutsch J.)

Természetrizai kérdés:

Hogy hívják azt az embrenagyságú cserjét, mely az Andok keleti lejtőinek egyik legszebb növénye; szünet nélkül virágzik. Levelei világos zöldek. Az indiánok leveleit kagylómézszel páczolva rágják. (Breuer Ernő.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901 december 15.

9. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Természetrizai kérdés: Halálfejes pillangó. **Történelmi kérdés:** Yorktown. **Földrajzi kérdés:** Hauraki tengeröböl. **Képrejtvény:** Fejedelmi menyegző.

Helyesen fejtették meg: Balonyi Tibor, Haasz Aladár, Wilhelm Gusztáv, Linhardt Alfréd, Magyar Ferenc, László József, Ludinszky Lajos, Beszedits Lajos, Szőgyény István, Földváry Imre és Feri, Mattyasovszky L., Pois István, Petánovits József, Klug Dezső, Lefkovits Vilmos, Prágyik Flóris, Székely Arthur, Foltinek Aurél, Vécei Ferenc, Grünmann Marcel, Stokinger János, Lovik Ernő, Jusztló Pál, Markó Viktor, Hoffmann Béla, Lőrincz, Ferencz és Dezső, Kuzma Albert, Bérczi Antal, Haáz Lajos, Blum Döme, Szekresz Károly, Kovács Aladár, Hermann István, Jurasko Jenő, Fejes Gabor, Chorin Elemér, Petrigalla Péter, Rusznyák Sándor, Jakabfalvy Béla, Skrbek István, Pető János, Békés László, Rosconi Titus, Weiner Félix, Barts Jenő, Legrolo Elemér, Emmerling László, Sass István, Persina Károly, Molnár Aladár, Horvath László, Meszlényi Jenő, Fazl Gyula, Dobránszky Ede, Laufer István, Scheller Gyula, Meixner Ernő, Popper József, Mauthner Imre, Bohrandt

Lajos, Szamek Sándor, Gergely István, Somogyi Zsigmond, Tóth József, Benedek János, Mockovesák Zoltán, Radó Károly, Réthy Jenő, Deutsch Jenő, Pázmány kör, Farnos Dezső, Hollaki Ferencz, Szilárd Tivadar, Tótlalagi Mihály gróf, Wettin István, Tóth Kálmán, Propper Sándor, Klein Jenő, Pick Imre, Blau Miksa, Nagymáté Gyula, Przybilla Jenő, Véghegyi Gyula, Weisz Izidor, Taubinger László, Grünfeld Jenő, Binder Mihály, Hirschberger Soma, Steties Mihály.

A kitűzött könyvjutalmat (Church Alfréd: «Elbeszélések a görög tragikus költőkből») Barts Jenő főgimnásiumi tanuló Csik-Somlyón nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvassóink figyelmébe. A «Tanulók Lapja»-ra még mindig lehet az első számtól kezdve előfizetni. Bizalommal és szeretettel kérjük olvasóinkat, hogy a lapot ismerőseik között terjeszteni sziveskedjenek.

P. J. Island szigetének a lakói nagyjából halázzattal foglalkoznak. Főtevékenységük ebből telik ki. 2. Nem. 3. Divatban volt. — **W. F.** (Marosvásárhely). Táborosky és Társa zeneműkereskedésében megkaphatja. Rendelje meg azon a címen, s utánvétel mellett megküldik. — **Gy. F.** Kapható lapunk kiadóhivatalában. Ara 4 kor. Ha a pénzt előre beküldi, bérmentve kapja meg. — **M. J.** Még két hónapig. — **M. L.** Érettségi és műgyetem. A budapesti József-műgyetem az egyetlen szakiskola e pályára lépőknek. — **Uj akkumulátor.** 1. A posta nem kézbesítette a kellő időben. Innen a lap szombaton indul el, vasárnap tehát ott kell lennie. 2. Azok a számok már nem kaphatók. 3. Egész éven át fog tartani. — **B. E.** Kérjen tanácsot a magyar nyelv tanárától, ő majd szívesen útbaigazítja. — **R. M.** (Budapest). Kaphatók, még pedig a képes kiadás, áruk 8—9 franc. — **S. J.** Nem ismerjük. Irja meg, hogy melyik városban lakik, akkor kikeresetjük a kiadóhivattal. Így nem lehet. — **G. M.** (Budapest). Forduljon valamely régiségkereskedőhöz e túlságosan szakszerű kérdéssel. Az ilyen pénzeknek a szerint van áruk, hogy vajjon ritkák-e vagy gyakoriak? — **R. T.** Keritünk sorra azt is. — **F. B.** Nem kapható. — **E. J.** (Pécs). Nem vált be. — **P. J.** (Budapest). Köszölk, de valahogy vissza ne essék régi hibájába. — **F. A.** A közlendők közé soroztuk. — **K. T.** (Temesvár). Köszölk, — **K. A.** A szótárra vonatkozólag előbb mi kérdezzük, hogy mire szerző műveire való szótárra van szüksége? Annak a vállalatnak természetesen magyar fordításban Stampfel Károly pozsonyi könyvkereskedő a kiadója. Mi az ilyen segédfordításokat csak az olyan tanulóknak ajánljuk, a kiknek biztos nyelvtani és mondattani ismereteik vannak. Ha egyébként lelkiismerete-en készül, jó hasznát veheti, ha csak mankónak használja, jobb ha nem is használja. — **B. Gy.** 1. Nem tudjuk. 2. A kiadóhivatal annak idején majd értesíteni fogja. — **Tudósító.** Elvadjuk és szívesen fogadjuk. — **M. L.** Megkaphatja. — **V. Gy.** (Sopron). Még körülbelül két hónapig. — **M. B.** Geittner és Rausch, Budapest, Andrassy-út 8. — **Fütyi.** Kívánsága szerint e bohó álnévre küldük üzenetünket. Az első vers zavaros. Eszmék dolgában még gyenge. A másodikban van hangulat, de formailag esziszólásra szorúl. Úgy látszik nemcsak kedve, hanem egy kis tehetsége is van, de a sikertől még nagy út választja el. — **B. J.** (Szászváros). Szívesen fogadjuk.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk mely tartalmazza az összes idevágó képeket és **diszvasalások képes gyűjteményét.**

Mivel a fentemlített cikkek és képek ez ideig jórészt Bécsből szereztek be, indittatva éreztük magunkat egy minen tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

HŰSÉGES MIND A SÍRIG.

Mikes Kelemen naplója.

12

Történelmi elbeszélés. Irta Gaal Mózes.

— A miesodás nagy változásai vannak az ember életének, megjön nekünk is a jobb változás. Ha megsalatkozunk az emberekben, meg nem esalatkozhatunk az Istenben. Azt súgja valami, hogy hős Rákóczy Ferencz kihúzza ismét a kardját, s távol napkeleten feltámad újra a nemzet, melyet a sors megalázott, de a hite nem hagyott el, s akkor mi haza megyünk, akkor minket taraczk-durrogással fogadnak, s a hegyek völgyeiben szép virágok nyiladoznak, s fenn a Kárpátok aljában a Rákóczy szép hársfája nem hullatja szomorúan az ő leveleit, s a borsii kastély menyegyzetes bölcsőjéhez elzarándokol mindenki... — Ó ha hihetném!... mondá szelid arczczal és meghatott hangon az én jó uram!... Ó ha én még hihetném! Be odaadnám mindennap gyötrő kétségeimet a te aranyos hitedért, székely fiú!

— Én pedig kiontanám a szívem véré, ha csudát tenne a jó Isten.

A francia égen úszkáltak a bárányszárnyak, a füvek zöld levelén mászkáltak aranyos hátú bogárcák, a nap sugara áttört a fák lombjain és ott rezgett a fényesség a lábunk előtt — a barátok templomában pedig zsolozsmára hívó harang esendült meg.

— Menjünk imádkozni, fiam!

Ezt mondotta a fejedelem — s nekem úgy rémlett, mintha a kolozsvári jezsuiták kertjében lettem volna, s a vecsernye harangját hallottam volna. Mert való igaz, hogy francia földön esendült meg az a harang, de amiként egy az ég boltozata, mely karikába foglalja az egész földet — bizonyára egy az Isten, a ki szemével vigyázza a

világot, s a teremtett okos és oktalan állatokat egyaránt. Ó ez az Isten a magyar bűjdosók imádságát is meghallgatja és megéri.

Menjünk imádkozni nagy jó uram!

Hadd jöjjön el a megszabadulás órája neked! Lásd meg azokat, akiket szeretsz, s a kiktől elszakítottak Tégedet! Mikor kis gyermek voltál, eltéptek édes anyád kebeléről, s elvittek idegenbe, hogy ne hallj magyar szót; mikor pedig hatalmas voltál, elhívott tőlük a haza, mert a te szíved nagy, a te elméd dicső, a te szándékok tiszták — ó menjünk imádkozni nagy jó uram, mert, ha mindenünk elveszett is, megmaradt nekünk — az Isten jósága!

XI.

Hírek hazuról. A kakas.

Egy hét vagy hat esztendő — mindegy az idők nagy végtelenségében. Soha megérteni nem tudtam, hogy a húsz esztendeig raboskodóktól hogy múlhat el az a sok-sok idő... Akik napról-napra, hétről-hétre nem látják a kopacz, szürke falnál egyebet, a kik nem hallanak a maguk hangjánál egyéb hangot, a kik a napvilágot a szürkülettel meg nem különböztethetik: hogy is tudhatnak élni?... Viszontag az eremitákra gondolok, azokra a jámbor és kegyes emberekre, akik barlangban laktak, fa-gyökérrel, erdei gyümölcsessel táplálkoztak, forrás vizénél egyebet nem hörpintettek — no hát azok tudtak élni még pedig sokaig. Egy francia istenes könyvből olvastam a minap, hogy élt egy francia eremita, a ki százhatvanhárom éves korában halt meg. Ez szép idő, s ennyit nekem az Isten jósága ne juttasson ki, ha mind idegen földön kell töltenem.

De megint panaszkodásra áll a szájam, az pedig nem illik, elsőbben azért mert nem illik, másodsorban azért, mert haszontalan. A kinek kijut

mindennap a porciója a fejedelem konyhájáról, s a ki mindennap végig morzsolgatja az olvasószemeket, s a ki társalkodik a tudós gvárdiánnal: az adjon halát az Istennek az ő különb-különb-féle ajándékaiért.

A jó szem is áldás, az ép kéz is áldás, az ép elme is áldás — ebből pedig vagyon részünk, nem úgy mint a páter Innocentiusnak, a ki múlt héten vesztette el a szemvilágát; s nem úgy mint a szomszéd kastély egyik inasának, a ki klenódiomot orozott el a gazdájától, s a jobb kezét levágták, sem úgy, mint a francia érsek szekretáriusának, a ki fényes nappal tánczolt az utczán s azt kiabálta, hogy immár mindenki a mennyországba megy, mert ő a római pápa, s ő mindenkinek megbocsátja a bűneit.

Újságot hallunk, mert Párisban mindennap történik valami, s az utasok be-be térnek a mi eremita — szállásunkba. Még Takache is volt nálunk, be akart szegődni a mi urunkhoz iródiáknak. Bizonyosan czigány-vér van benne, sehol sem tud megmelegedni. Most meg azt forgatja a kolontos fejében, hogy elmegy Magyarországra s tanítja a francia tánczot a magyaroknak.

Erre én azt mondtam neki:

— Atyámfia, nem neked, hanem nekünk kellene odamennünk, mert a francziák ugyancsak megtánczoltattak minket.

Hogy minémű tánczot érttem — arról nem szólottam, de bizony bőjti táncz ez, amíg járjuk, még az orrunk vére is megered. De már benne vagyunk, hát járjuk.

Tulajdonképen mi is barátok vagyunk, csak a csuha hiányzik rólunk. Az olvasó is megvan, az alázatosság is megvan, csupán a türelemből fogyunk ki.

Mert megfeledeztek rólunk a vendéglátó gazdák — s megfeledeztek rólunk odahaza is.

Egy viasz-arezu theológus vetődött el Magyarországból a francia földre. A tudomány kantárát öltötte fel, s ide jött, hogy még nagyobb tudós legyen belőle. Igen kiesi, felálló orra van és az *a-t á-nak* mondja, hát bizonyosan tót, a mi nem is olyan nagy bűn, de az már baj, amiket nekünk mesélt az odahaza való dolgokról.

Nem is hiszem én mind el, mert ha csak a felét hinném el, keserű ízűvé válnék a francia lisztből sütött kenyér is a szájamba.

Azt mesélte a tót tudós, hogy minden jól van odahaza. A rebellesek — így mondta s én így írom le — mind odabékéltek a császár kezéhez. A jószágokat is visszaadták a gazdáiknak, s a vá-

rakban is híznak a császári tisztek, mert hogy háború nincsen, reáérnek. A szegény népnek pedig mindegy, csak szánthasson, vethessen, meglegyen a betevő falatja. Mindig is így volt ez. Lám Julius Cæsar korában Brutus és Cassius két híres, szabadságszerető főember, megöleté Cæsart, s utána jött egy másik Cæsar, a ki sokkal kisebb volt, mint az első, mégis úr lón, s a köznép járt a circusba s kapott kenyeret, aztán hallgatott. A mi tudós emberünk különféle exemplumokkal magyarázgatta, hogy milyen kívánatos az országokban a béke, s milyen veszedelmes a háború. Nem volt oktan ember, azt már meg kell adni, de én mégis szerettem volna, ha kisebb tudós és lelkesebb magyar lesz vala, mert a bujdosóknak nem praelagálásra, hanem vigasztalásra és újabb reménységre van szüktségük.

— Hallja, reverendissime, — mondtam neki — immár, ha az idegen országokban felpúpozza elméje nagy tudományát, s haza kerül theologiae professornak a hazájába, így fog-e majd beszélni a növendékeinek?

A tudós nagyot nézett reám. Erre a kérdésre hamarjában nem tudott megfelelni, hát megfelelttem én neki:

— A ki sokat tud, mint kegyelmed, de keveset érez, mint ugyancsak kegyelmed, az legjobban teszi, ha vastag könyveket ír, de nem tanít. A nagy tudós könyvek jók arra, hogy betegyék a papok iskoláinak bibliothekájába, ott aztán vagy elolvassák vagy nem; ha elolvassák az sem baj, ha nem olvassák el, az sem baj.

Erre a magyar urak nevetni kezdettek, a tudós pedig erősen boszankodott. De én szomorú voltam, mert arra gondoltam, hogy a tudósok szíve kiszárad, s az emberek a régi szép hagyományokra csak úgy néznek, mint valami régi köntösre, melynek avatag a szabása, s melyet már nem illik viselni.

Hanem azért a tudós jól lakott az asztalunknál, s mikor elkezdettük a mi szomorú kurucz-nótáinkat énekelni, mintha a magyar föld édes levegője csapta volna meg, nagyon elérzékenyedett.

Hej, mert nem is hiszem én, hogy a magyar szív ne táplálkoznék a magyar földből... Mikor a vándormadár tavasszal visszarepül Erdélybe, s fölépíti fészket — szebben énekel, mint odaát a tenger másik partján. — Mi pedig a francia földön sokkal szomorúbban énekeltek a «Balogh Ádám» tüzes nótáját, mint odahaza.

Ha pedig arra járt a vándorszellő, talán fel-

kapta a mi szomorú nótánkat a szárnyára és elvitte a tündérházába. Mindenkinek a hangját odavitte, hol először gyűgyögött magyarul — az enyémet elvitte Zágonba... evvel altatta el az édes anyámat, Torma Éva asszonyt... a ki azt sem tudja talán, hogy az ő szegény fia él-e az idegen országban vagy már meghalt...

Hej, te tömpe orrú tudós, a te minden tudományodért nem adnám oda a könnyet, mely vánkösomra hullott, mikor este lehajtottam a fejemet a kamarámban, összefogtam a kezemet és imádkoztam:

— Te pedig, Uram Istenem, ne feledkezzél meg rólunk, hazátlanul bújdosó magyarokról!

Éjfélkor egy francia kakas vert fel az álmomból, mert tudni való dolog, hogy a kakasok a világ minden részében egyformán kukorékolnak.

Hogy miért kukorékol a kakas épen éjfélkor, azt máig sem tudom, de azt nem felejttem el soha, hogy nagyon gonosz álmom volt. Mert én álmomban egy templom előtt mentem el. A templom kiesiny volt, akkora, mint a zágoni, s előtte egy rongyos ruhájú, öreg koldus kéregetett, a karja le volt száradva, a szeméből peregték a könnyek, s ezt énekelte:

Király voltam, koldus lettem,
Koldus lettem...
A sorstól nem érdemlettem,
Érdemlettem!

Ez a koldus pedig szakasztott olyan volt, mint — az én jó uram. Hozzá futok, megakarom ölelni a térdét — és a kakas megszólalt.

A szolgám a szegletben aludt a kopott farkasbőrön, erősen hortyogott, s én felültem az ágyban. Nem is tudtam elaludni. Reggel az én jó uram azzal a hírrel fogadott, hogy rövid napok múlva indulunk Törökországba.

Maig is töröm a fejem rajta, hogy ezt a nagy újságot ki súghatta meg előre annak a francia kakasnak?

Ihol, nem hagyott el minket a jó Isten. A török császár készülődik az osztrákok császára ellen. Lesz háború, a magyarismét kardot ránt, megint lobog a zászló «Pro Deo et Libertate» — ketté válik a bérczek karja, s mi megünk haza sirni és örülni... igen, igen: sirni és örülni!

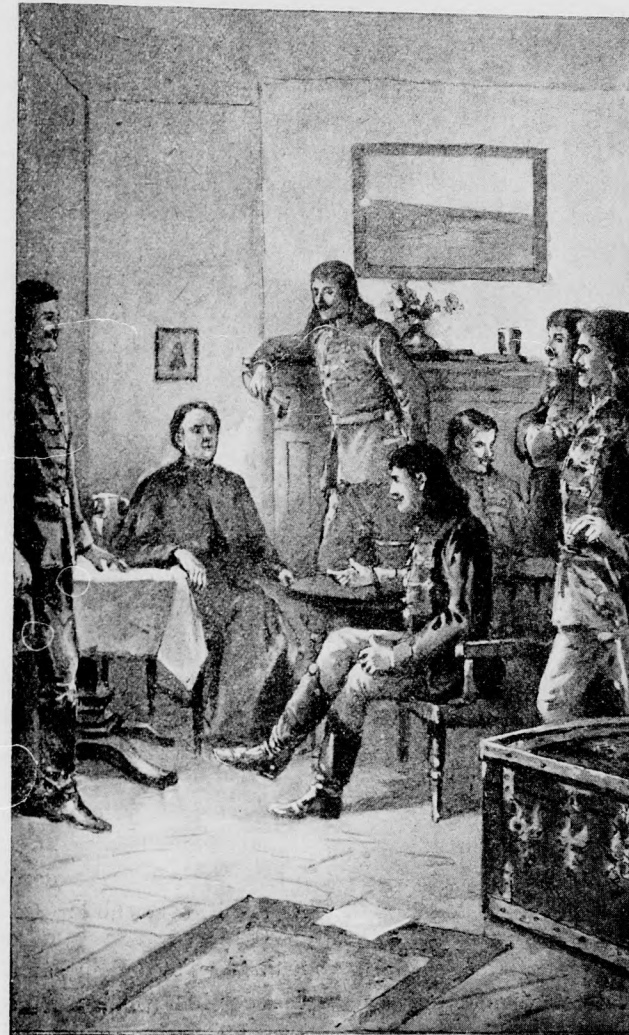
No tót atyámfia, jere velünk, s hirdesd tudós szavakkal, hogy jön Rákóczy, jön, s hozza a szabadságot! Lesz kenyér is, lesz bé-

kesség is utána!... Hadd járjam el a tánczot, hadd fűjjam el a «Csinom Palkó» nótáját.

Az Isten áldjon meg francia kakas, — te hirdetted előre, te nem engedted, hogy a vén koldus az én jó uram legyen!

Akkor így éreztem, és így gondolkoztam.

(Folytatása következik.)

A TUDÓS NAGYOT NÉZETT REÁM.

MÁTYÁS KIRÁLY.

Irta Jókai Mór.

Leáldozott napot felhozni az égre,
Lobbanó világot vetni festett képre,
Csillagvilág közül vezérfényt kinézni:
Könnyebb, mint Hunyady Mátyást felidézni.

— Szem, a mely meglásson; szív, mely átérezzen;
Kéz, mely rólad irva, közbe' meg nem rezzen,
Kinek van adatva? — Volt a ki tehette: —
«Arany» volt maga is. — El van már temetve.

— Mi az én világom, mely téged keresget?
Bolygó fény, mely holtak sirja fölött repked.
Szikrák, mik, zord jövő ködéből, a multak
Fényébe menekvő képzeletben gyultak.

De a szó mely rólad hangzik ezerré lesz
Azzal, hogy vele egy egész nemzet érez: —
— Hogy soha szülőföld oly nagyot nem termett:
Oly nagyot mint királyt, — mint magyart, —
[mint embert.

Emlékedet, im, négy század tartja épen:
El nem fogy, újra él minden nemzedékben.
A nép hisz benned, mint a föltámadásban
S neved él örökké egy felsőhajtásban.

Ez a szerény hajlék látott megjelenni: —
— Nagy csillaghullásnak kellett akkor lenni.
«Emős» tüzfolyója akkor áradt széjjel,
«Hadúr» kardja esett alá ezen éjjel.

Korona még nem volt gyermeki föld felett;
De csillag ragyogott rajt', korona helyett. —
Napnyugoti «három királyok» azt lesték
S nem tömjén-mirrhával, pallossal keresték.

Ez a csillag őrzött, ez vezetett végig
Börtönön, vérpadon át királyi szélig;
Ország koronáját elébb nem tetted fel:
Kérdemelted azt királyi tettekkel.

Királya a honnak, vezére a népnek,
Jogaroddal áldád, kardoddal megvédted,
Hazánk koronáját tetted fényes napnak:
Idegen koronák jók voltak drabantnak.

Hajh! nem vert e földben ellenség zászlója
Gyökeret, míg Mátyás volt oltalmazója!
S a hol gesztet hajtott az erős cseh gyarmat,
Nem tépte ki: bölesen beójtá magyarnak.

Országunk ezímerét, míg «hollód» állt közte,
Mindenki rettegé: senki le nem győzte.
«Félhold» két szarvával, «sas» kettős fejével
S kétfarkú «oroszlán» nem téphették széjjel.

S míg a sok királyok, hercegek csoportja,
Fejét összedugva a tanácsot tartja,
Keresztet félholdtul védni vállvetetten, —
Mátyás király így szólt: «én már meg is tettem.»

Országunk határit kiterjeszté messze,
Vajda és despota, mind lett hűbérese.
Jajczavár, a Hradsin s a büszke Bécs tornya,
A magyar zászlókat hordá meghódolva.

De a kit leküzdött, — a legfőbb ellen, —
Az idebenn lakott: — a régi rossz szellem —
Átkos visszavonás, — hiú gőg hidrája,
Melynek nem a hon, csak önérdeke drága.

«Úr» helyett zsarnokok, «birák» helyett zsarlók. —
Ugarn az elmék, — vetetlen a tarlok: —
Hamis pénz, hamis hit, kijátszott törvények: —
Nincs oly erős nemzet, kit meg ne törnének.

Te új erkölcsöket hoztál a nemzetbe,
Szellemed lángjával magasra vezetve.
Erényit ápoltad; — hiszen jó e nemzet!
Tiszta búzát arat, a ki konkolyt nem vet.

Tudós, művész vele palotában lakott:
De meglátogatta a szalmás hajlokot:
S ki észszel, ki kézzel derék munkát végez,
Az állt legközelebb királyi szívéhez.

Szétszórt kötetekben bámuljuk könyvtárát, —
Töredék könyvekben fényes Budavárát: —
Írott törvény, — népek ajkán élő monda,
Mily nagy volt a magyar «akkor»! mind azt
[mondja.

Hizelgő szavakat nem adott és nem vett:
De fenntartá a hont megalkotó elvet:
«Nem szóval, de tettel a hazát szeretni»,
— Dolgozni, — tanulni, — és siklust fizetni.

S mit a nép fölöle örökké emleget,
Igazság pallosát, jogosztó mérleget:
A jog, az igazság, ország-világ lássa,
Hogy az a királynak uralkodó társa!

S ha idegen volt is, kit sújtott a vér-tett,
S magyar és rokon volt, a ki törvényt sértett:
A szenvedőt fogta még akkor is pártul,
S az igazságszégőt eldobta magátul.

Míg Mátyás ura volt szép Magyarországnak,
Magyar is ura volt széles e világnak,
A nagy emberekre átszállt ragyogása,
És a kicsinyekre két keze áldása.

Sírhatót az ország, mikor eltemette:
Egész fénykora mind ott feküdt mellette;
Úrnak urasága, pórnak nyugalma,
Mind azt eltakarta Mátyás király halma.

Hajh! Te fényes csillag! Én vezéresillagom!
Kit ragyogni láttunk fényes regghajjalon.
Azt hittük, hogy Mátyás fényét látjuk újra;
Egy boldogabb kornak jeléül kigyulva.

A kihez reményink sugarit kötöttük,
S dieső, nagy hazáról álmodtunk fölöttük:
Multunk fényét láttuk visszavarázsolva.
— — M'ért kelle lehullnod? Hova tűntél? Hol
[vagy?

— — Sűrű nagy homálytul szemem elsötétül:
Nem látok egy nyomra jövendők ködétül . . .
Egyik sirkötül a másikhoz vándorlok —
S utánna töprengök: mi minden elporlott!

Fényes multunk szélnek átadott pozdorja: —
Dieső Mátyás hamvát a vihar széthordja.
Ha mi nem keressük, tán ő keres minket —
S porszemei hazánk sorsán agni intnek.

Vajha e szent hamyból jutna minden szívbe
Egy porszem, mely minden honfit egyesítne,
Egy nagy gondolatban új életre kelve:
«Mi földön üdvözít, az a hon szerelme!»

SOKRATES HIVATÁSA.

Irta E. Legouvé.

Az összes nagy emberek közül, a kiknek emleke az ó-korból reánk maradt, talán Sokrates a legnagyobb. Tizennyolez évszázad óta nem volt a földnek egyetlen embere, a kit följé lehetne állítani. Nagy szellem, nagy lélek, nagy jellem, nagy bátorság: a legellentétebb nagy tulajdonságok oly összehangzóan egyesültek benne, mint egy tökéletes, szép zeneműben.

Oly egyszerűen élt, mint egy remete és atlétához hasonló buzgalommal gondozta testét. Mindenben nyugodt böles volt, de semmit sem vitt túlzásba. Egy alkalommal Potidéában látták, a mint nehéz, téli hadjáratban meztláb haladt a hóban, mikor katonái csak erősen beburkolt lábukban tudtak menni. Ugyanezen hadjárat alkalmával, egyszer sátrába visszatérve, tánczolt, hogy tagjainak merevségét megszüntesse és hogy mozgásainak ruganyosságát megőrizze. Gondolkozmódja teljes mértékben gyakorlati volt, de képze-

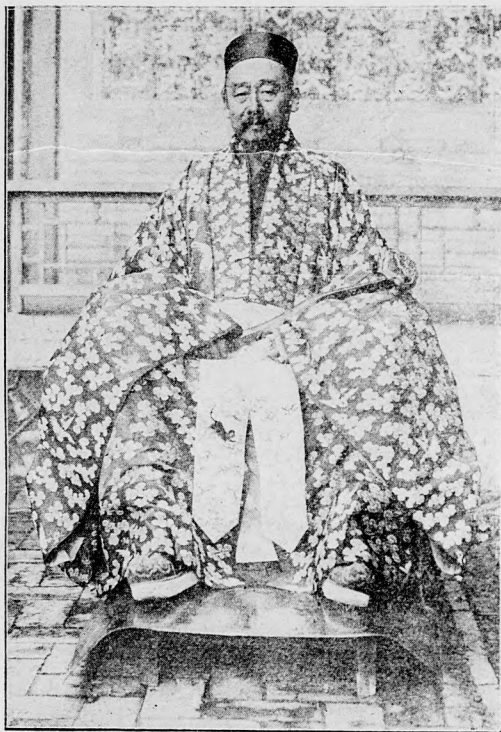
KHINAI NŐ.

letében valami misztikus vonás volt észlelhető. Mint Jeanne d'Arc, úgy ő is felsőbb szözatoknak engedelmesskedett és egy nap látták a táborban, a mint több órán át egy helyben állt sátra előtt, szemét az égre emelve, a végtelentől kérve tanácsokat. Harezi bátorsága a vakmerőséggel volt határos, de a kitüntetés vagy jutalom után való vágyódása egyáltalában nem állt arányban hősi tetteivel. Potidéában, midőn az egész sereg arra szavazott, hogy éberségeért kitüntessék, a jutalmat Alkibiadesnek adatta. Deliumban, látva, hogy Xenophont egy ellenséges csapat körülfogta, közübük rohant, kiragadta közülök és vállain vitte el, olyan váratlan merészséggel, hogy a beotiaiak

bámulatukban és csodálatukban üldözésére sem gondoltak.

Teljes világításban azonban az utolsó, benső, meglehet kicsinyes vonás tünteti elő. Nőül vette Xantippét, a kinek nevét mai napig a házasság megszemélyesítésének tekintik, évek hosszú során át élt együtt ezzel a zsémbes teremtéssel, a nélkül, hogy a haragnak vagy türelmetlenségnek egyetlen egy jelét mutatta volna.

Gyermekeit folyton a tiszteletre és hálára oktatta ezen oly kevésbé anyai természetű anyával

KHINAI MANDARIN.

szemben; maga pedig mindig a legjobb férj maradt a legrosszabb asszony mellett.

Mindezek a dolgok természetesen arra utalnak, hogy legalább is különös lényen van dolgunk. Egy más dologban azonban sokkal egyszerűbb és mégis áthatóbb világításban tűnik fel.

Ez a görög társadalomban elfoglalt állása.

Szobrásznak volt a fia és egyúttal tanítványa volt atyjának. Annyira előrehaladt ebben a művészetben, hogy a három grácia szoboresoportozatát elkészítette, a melyről Pausanias mondja, hogy látta az Akropolisban. Egyszerre azonban, körülbelül harmincz éves korában, ösztönszerű vágytól megragadva, hirtelen elhagyta mesterségét, és különös foglalkozásra adta magát, mely-

nek neve is talányszerű volt: ő maga a hivatásának nevezte. Az évszámok megmagyarázzák ennek a szónak az értelmét.

Sokrates 470-ben született Athénben Kr. e., azaz húsz évvel Marathon és tíz évvel Salamis után. Húsz éves volt tehát 449-ben, midőn Kimon befejezte a harmadik perzsa háborút Kypros elfoglalásával és az Artaxerxeszel kötött békével, a mely épen annyira dicsőséges volt Athénre, mint üdvös Görögországra nézve. A nagy király ebben a békében lemondott úgy az európai, mint az ázsiai görög városok felett igényelt fensőségéről.

A béke létrehozatalában pedig három nagy ember működött legnagyobb mértékben közre, három athéni, Miltiades, Themistokles és Kimon. Így Sokrates ifjú korát csaknem teljesen ennek a három nagy névnek a fénye ragyogta be. Így életének húsz első esztendeje csaknem teljesen a diadalénekek zengése között telt el, melyek Athént, a szárazon és tengeren győzedelmes várost mint Görögország szabadítóját, mint a hellén városok fejét, népét pedig mint Hellas uralkodó nemzetét dicsőítették.

Könnyen el lehet képzelni, hogy milyen öröm, milyen hazafias büszkeség tölthette el ezt a fejlődő nagy szellemet. Azonban a perzsa háborúk befejezésétől, sőt még előbből kezdve, Sparta féltékenysége Athénnel szemben ellenségeskedéseket, versengéseket támasztott, a melyek végre különböző zavaros körülmények után a szerencsétlen peloponnesosi háborúhoz vezettek, a melyben Athén második helyre süllyedt alá, az első helyet Spártának engedve át.

Ez lehetett körülbelül a legfőbb azon körülmények között, a melyek Sokrates új életre készítették és hivatásának eszméjét benne felébresztették. Zavart, határozatlan volt kezdetben ez az eszme, idővel azonban mind jobban tökéletesedett és határozottabbá lett.

És miben állhatott tulajdonképen ez a hivatás? Egyszerűen vallásos ígéhirdetés volt, ragyogó ékesszólással előadott életbölcselet, kötelesség-hirdetés, valamennyi erény élő példája! Igen! mindez benne volt, de sok volt még ezenfelül. Sokrates munkája mindezekon felül még kiválóan hazafias munka is volt.

Sokratesnek két hazája volt tulajdonképen. Görögország és Athén. Az utóbbi azonban mindig az első helyet foglalta el szívében. Harmincz éven át mindig bámulandó szeretettel, ragaszkodással függött szülővárosán; büszke volt reá, mint anyjára, alma parensére.

És így, midőn látta körülötte összegyülemleni a veszedelmeket, midőn hanyatlásának előérzete, a nagyságról való alábukás sejtelve látomásként jelentek meg előtte, ekkor a fájdalomtól, a rettegéstől megragadva egy érzés lett uralkodóvá lelkében. Segítségére akart rohanni, védelmezni akarta, meg akarta óvni az összeomlástól, fel akarta fegyverezni másokkal és önönmagával szemben is, nagygyá akarta tenni, illetőleg nagygyá akarta tenni saját lelkét és saját hatalmát. Ez volt a hivatása! Bámulatos és nagyon jellemző dolog! Harmincz évig tartott ez a hivatása és ez alatt a harmincz esztendő alatt Sokrates csak kétszer hagyta el Athént: kétszer, hogy harcoljon érte Alkibiades és Xenophon oldalán. Alig hogy véget ért azonban a háború, visszatért szülővárosába, mint a hogy a jó atya visszatér betegen fekvő gyermeke ágyához, és rögtön újra kezdte mentő munkálkodását.

Bizonyára nem lehet valami szebbet találni ennél a munkálkodásnál. Alig lehet szebb és érdekesebb tárgyat találni a tanulmányozásra, mint ennek részletről-részletre való megismerését. Hol találjuk azonban meg hozzá az útmutató fonalat? Sokrates maga sohasem irt, gondolatai csak előszavak útján jutottak köztudomásra. Szerencsére azonban, gondviselészerű véletlen folytán a *verba volant* nem vonatkozik rája. Mindaz, a mit ő mond, *manet*. Beszélgetései fenmaradtak egészen a mi korunkig, két örökbeesű könyv arany-lapjaira vésve. Életének két tanúja, Xenophon é Platon, apostolává lett annak, a mit látott és tanításaiban hallott. Mindaz, a mi öltői, isteni, magasztos volt a mester tanításában, visszacsugárgázódott Platon fogékony lelkéről, sőt még idealizálódott is tolla alatt. Mindaz, a mi a gyakorlatra, a valóságra, meglevő életre vonatkozott, bevésődött Xenophon szigorú lelkületének érzéztáblájára, a honnan majdnem vallásos, evangéliumi hűséggel irta át azokat könyvébe.

Az első lapokon azt beszéli el, hogy miként jutott mesterének tanítványai közé. Tizenöt éves volt és épen élelmi szereket ment vásárolni. Sokrates a ki ismerte és tudatában a fiatal emberhez fűzhető nagy reményeknek, botját keresztbe tartva az úton megállította.

— Hová sietsz? kérdezte.
— A piacra megyek, hogy napi szükségleteimet bevásároljam.

— Ne menj most oda, hanem gyere inkább velem; én olyan árút adok neked, a mely semmibe sem kerül és a mi nem testedet táplálja, hanem lelket, és a mi még több, erényedet.

Nem elragadó dolog ez? lehet-e a lélekhalászatnak szebb formáját képzelni? kövessük őt Athén utcáin és hallgassuk tanításait. Lássuk őt a munkánál. Lessük így el szavait ajakáról és hall-

KHINAI SZINÉSZEK.

gassuk, hogy így saját beszélgetései alapján fogalmat alkothassunk róla, hogy mi volt mint hazafi, mint erkölcspróféta és mint nevelő.

(Folytatása következik.)

Mert mind övé vagyunk, s ő mindenünké
Ezen imádott, szeretett haza!
Mely úgy fog élni, úgy fog csak virulni,
Ha érte él, ha érte hal fia.

Garay.

A fájdalom nem éles fejsze, melynek
Csapásától az élet fája dől . . .
A fájdalom féreg, mely lassan, lassan
De nem fáradva, folyvást rág belől.

Petőfi.

A TERMÉSZET CSODÁI.

Orkánok, viharok.

Az 1893 június 21-ikén az észak-amerikai Kansas állam területén dühöngött ciklonról, mely egyebek közt Williamstown falut teljesen elseperte a föld színéről, egy szemtanú a következő rendkívül érdekes dolgokat beszéli el:

«A veszedelem napján délig tikasztó hőség uralkodott, majd kissé lehült a levegő s egyes fehér felhőskek tüntek fel az addig egészen tiszta kék égboltozaton s egy kis gyenge szellő is kerekedett, mely azonban a faleveleket is alig mozgatta meg. Ezután hirtelen rendkívül nyomasztó hőség állott be, a napot pedig egyre sötétebb felhők borították be.

Most már mindenki sejtette, hogy vihar lesz.

S csakugyan iszonyú zápor támadt, mely a már majdnem érett gabonát földre paskolta, a fák leveleit pedig ezrével verte le.

Közben azonban mindjobban elborította az égboltot egy sűrű, fekete felleg, mely emitt-amott barnászöld és világossárga foltokkal volt tarkázva, méhéből pedig cikázó villámokat eregetett ki.

Egyszerre ez a fekete felhő egy óriási kígyó farkához hasonló nyulványt boesájtott ki magából, melynek felső vége iszonyú sebességgel orsó módjára forgott a felhő alatt, az alsó vége pedig a földet igyekezett elérni s mint valami óriási korbács, szünet nélkül csapkodott, szörnyű erejével összetörvén, szétmorzsolván mindent, a minek közelébe jutott.

Borzasztó látvány volt. Iszonyú recsegés, ropogás, zugás közben repkedtek szanaszét a gyökerektől kitépelt fák, házfedelek, házieszközök, szénaboglyák, telegráfrudak s veszélyeztettek mindent, a mi útjukba került.

Az orkán legerősebben egy csak 400 méter szélességű területen dühöngött, hanem itt aztán semmit se hagyott meg, Williamstown falu nyolcz percz alatt teljesen megsemmisült.

A vihar alatt nem csak tárgyak, hanem emberek is pehely módjára repültek a levegőben, miközben sokan természetesen életüket veszítették.

Volt azonban néhány csodálatos menekülés is.

Igy például egy 16 hónapos gyermeket néhány száz méternyire vitt el a vihar a teljesen elpusztult szülei házból s mikor később rá akadtak a gyerekre, az sértetlen állapotban nyugodtan aludt a fűvön, hova a szél vetette.

Egy 60 éves öreg asszony másfél kilométernyire repült a levegőben s oly módon akadt fenn egy vén cserfa ágain, hogy semmi baja se lett.

Egy hat tagból álló család az iszonyú viharban rémültében a ház lépcsője alá bujt egy csomóba. S az orkán az egész házat mindenestől elvitte, csak épen a lépcső maradt helyén s alatta sértetlenül mind a hat személy.

Még különösebb ez az eset: Egy házat nyom nélkül elvitt a vihar mindenestől, hanem a házi macska, mely kölykeit a tornácban szoptatta,

szépen baj nélkül ott maradt a helyén, mintha semmi se történt volna.»

Emlékezetes az a vihar is, mely a Samoa szigeti Apia kikötőjében horgonyozó hadihajókat tönkre tette 1889-ben.

Ezen év márczius 16-ikának estején hirtelen borzasztó vihar tört ki. Úvöltött, zúgott a szél, a felkorbácsolt hullámok dörgő robajjal emelkedtek magasra. Korom sötétség állott be, sem látni, sem hallani nem lehetett. Pár pillanat múlva feltepték, elszakították a hajók horgonyait s tehetetlenül hanyódtak ide-oda. Igyekeztek volna ki a nyílt tengerre, de tájékozni se tudták magukat. Csak egy angol hajónak sikerült megmenekülni, a többi elsüllyedt, vagy zátonyra verődött, midőn több száz ember is halálát lelta.

Másnap reggel borzasztó látvány terült el a benszülöttek szemei előtt, a kik a partra gyülekeztek. A büszke hajók egyik-másikának csak az árbocjai, vagy kéményei látszóttak ki a vízből,

HAJÓTÖRÖTTEK MENTÉSE.

mások összetörve, feloldalt, vagy fenékkal felfelé fordulva heverték a zátonyos partokon, a töredékeken pedig emitt-amott emberek uszkáltak száz meg száz társuk hullái közt, melyeket ide-oda hanyták a még mindig zajongó hullámok.

És a szegény benszülöttek ekkor valóban hősie munkára szánták magukat.

Összefogóztak ugyanis kezeikkel s így hosszú lánczot alkotva vakmerően begázoltak a még mindig veszedelmesen csapkodó hullámok közé s így igyekeztek a töredékeken uszkáló embertársakat megmenteni, a kit t. i. ilyen módon elérhettek.

Nemesak rendkívül nehéz és nagy erőt, fáradságot kívánó vállalkozás volt ez, hanem felettébb életveszélyes is, hiszen ha a hullám ez emberlánczot elszakította volna, a belül maradt rész biztosan maga is oda kerül az áldozatok sorába.

Pedig hát ez nagyon könnyen megtörténhetett volna, nemcsak azért, mert nagy erővel csapkodtak a hullámok eme bátrakat, hanem azért is, mert egymást tartó kezeik természetesen átáztak,

csúszósak lettek, tehát könnyen szét is válhattak volna egymástól.

Ez azonban szerencsére nem következett be s a derék benszülötteknek sikerült sok hajótörött életét megmenteni, a kik a nagy kimerültségtől, rettegéstől már-már félholtak voltak.

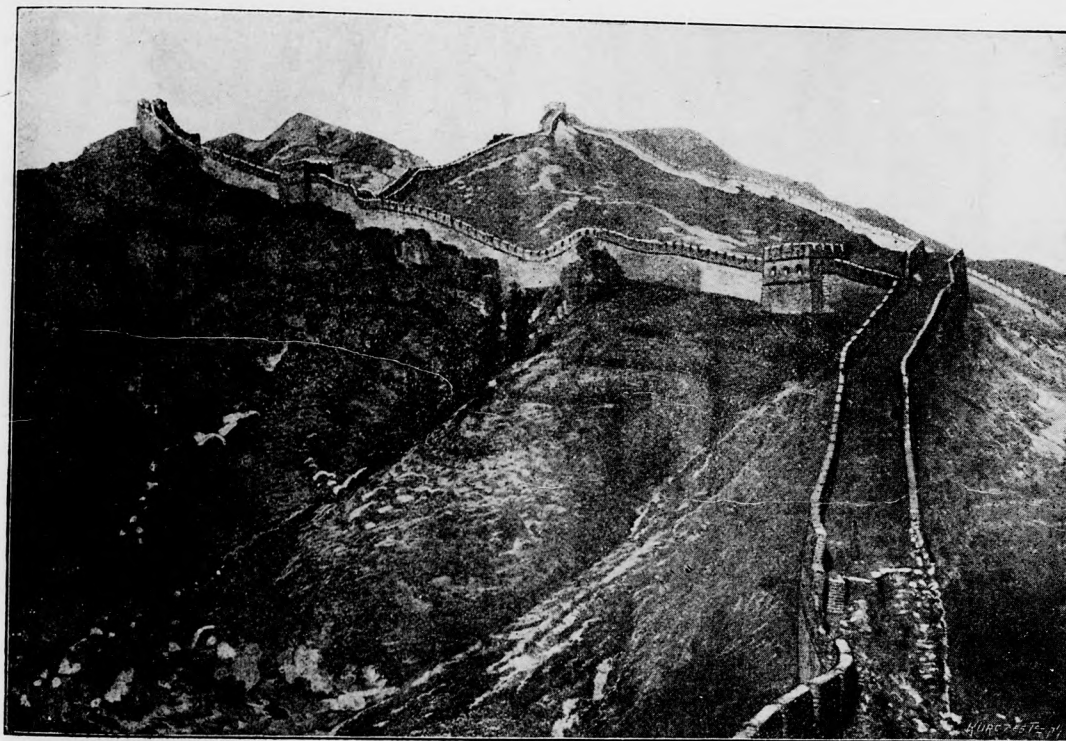
A legszörnyűbb viharok egyike volt az, mely 1900 szeptember 8-ikán és 9-ikén az amerikai Galveston városát és környékét elpusztította.

Galveston lakossága közel 40,000 lehetett. A sziget alig egy pár lábnyira emelkedik ki a tenger fölött. A tenger alacsony körulte; az épületek, mint általában a gyorsan keletkezni szokott

A kegyetlen orkán Texas államban körülbelül ezer falut pusztított el. Szétduzt a vihar még három kisebb várost is. Az összes kárt kétszázmillió koronára becsülték. Szeptember 12-ikéről a galvestoni polgármester azt jelentette, hogy addig kétezeröttszáz halottat temettek el és hogy közegészségi okból négyezer holttestet el kellett égetni. Ezenkívül a holttesteket számszámra rakták ládába, melyeket gyors gőzösök a tengerre vittek ki, hogy ott elsüllyesszék.

Egy szemtanú a szörnyű pusztulásról még a következő részleteket mondja el:

«A vihar siketítő zugásába bele vegyült az

A KHINAI FAL.

amerikai városokban, gyöngék, nagy részök fa. Az orkán szeptember 8-án, késő délután kezdődött és egyszerre háznyi magasságú hullámok tódultak a város felé, úgy hogy a part közelében levők nem is gondolhattak életük megmentésére. Az orkán a tengerbe sodort és izzé-porrá tört hét nagy gőzhajót, továbbá százötven nagy vitorlás hajót. A szigetet a szárazfölddel összekötő vasuti híd is elpusztult s a város annyira elszakadt a világtól, hogy segítséget csak napok múlva küldhettek. A holttestek százával feküdtek egymáson. Ilyen szerencsétlenséget már régen megjövendöltek a városnak. A sziget egész partvidéke az örökös orkánok miatt folytonosan változtatja alakját. A tengerpart több helységében már másnap 700 holttestet találtak. Nehány százat a tenger is elragadott.

összeomló házak robaja s a menekülő emberek és állatok rettenetes ordítása. Az egyetem pompás kupoláját egy szemközti levő ház falához sodorta az orkán, a vasuti állomás vasszerkezetű tetejét néhány száz méterre vitte. Egy nagy kórház, melyben állandóan száz beteget ápoltak, teljesen összeomlott; egy másik kórház betegei is majdnem valamennyien odavesztek. A legtöbb templom beomlott. Oly erős volt a víz árja, hogy felvetette a temetőben a sírokat is és magával sodorta a holttesteket. Sok száz embert, a kiket a borzasztó idő a tengerparton ért, a vihar bedöntötte a tajtékzó habokba, a hol elvesztek. A parton megtalálták 150 kisebb hajó és hét nagy gőzös romjait, melyeknek a legénysége elpusztult. A part mentén sok község egészen eltűnt a föld színéről. A halottakat gyorsan összeszedték

s a tengerbe sülyesztették, mert a föld oly nedves volt, hogy nem lehetett sirokat sem ásni.

*

Igen érdekes a vihar keletkezését a magas hegyeken megfigyelni, nem azokat az orkánokat értve itt, a melyek a tengereken s parti vidékeken állanak elő, a melyeknek megfigyelése bajosabb.

Több helyen építettek már a magas hegyek tetején megfigyelő állomásokat, melyek mindenféle szükséges eszközzel fel vannak szerelve, s mindig akadnak olyan tudósok, a kik az ilyen magános, zordon helyeken heteket, hónapokat eltöltenek s nagy buzgósággal vizsgálják a természeti tűneményeket és így szélesítik, bővítik az emberi tudást s mind inkább levonják a leplet a természet sok olyan titkáról, melyek addig el voltak rejtve az ember szeméi elől.

Többek közt a Sonnblick nevű hegyesúcson 3103 méter magasságban emeltek volt ilyen vizsgáló állomást, melyben egy Trabert nevű tudós egy egész nyári hónapban át tartózkodván, sok igen érdekes és tanulságos megfigyelést tett a vihar keletkezésére, de egyszersmind némely villanyos jelenségekre nézve is.

A viharok tanulmányozása különösen azért volt felettebb érdekes, mert az állomás háza rendszeresen benne volt a viharos felhők közepében, s a jelenségek közvetlenül közelében zajlottak le.

E magaslaton teljesen hiányzik az a hatás, melyet a hegyek alján vagy a síkságon készülő vihar idéz elő; a szem nem lát sűrű, sötét felhőket közeledni, a fül nem hallja a vihar kitérését, megelőzőleg az egyre jobban erősödő dörgések moraját; az ember nem érzi a vést jósó tikkadságot, szóval az első hatalmas villám nagyon is váratlanul lepné meg az embert, ha erre eleve nem figyelmeztetné a telefon, a mely már korán reggel kétségtelenül elárulja, hogy délután vihar lesz. Eleinte gyengén serczeni kezd e készülék, serczése óráról-órára növekszik, és gyakran olyan erős sitergessé válik, hogy a telefonon beszélgetni lehetetlen. Ködbe borul a ház és kitör a vihar; dara- vagy jég szemek verik az ablakot és a villám többnyire beüt valamelyik villámhárítóba. A dörgés, a síkságon levőhöz képest felette gyenge, de azért villámesapás után úgy reng a ház, mintha megindult volna a föld.

Egy este Trabert olyan villámlást vett észre, a melyet dörgés nem követett. Épen az ablaknál állt a tudós, midőn óriási tűzszlop csapott le előtte igen közel, de csak olyan csekély zörejt hallott, mint mikor valami kisebb tárgyat leejtenek.

Vihar kezdetén rendszerint megjelenik az u. n. szent Elmo tüze is, a mi nem egyéb, mint villám fénycsóva, mely korábban leginkább csak a tengerészek által volt ismeretes, midőn olykor-olykor az árbocok csúcsain megjelent s mindenféle babonás hiedelmeket fűztek feltűnéséhez.

Az említett tudós különösen egy augusztusi nap látott igen szép ilyen szent Elmo tüzet. Épen

akkor elesendesült a vihar, de még az eső permetezett, midőn egyszer meglepő pompában feltűnt a szent Elmo tüze. A megfigyelő intézet lakóháza nemcsak csúcsain, hanem még a falain is világító pontokkal volt borítva, szóval minden világított; a zászlórudat csak úgy nyaldosta a láng. Ha az ember a háztól valamieské távolságra állt meg, világított a haja, a bajusza hegye, a kalapja, a ruhája, és ha kinyújtotta az ujjait, mindegyiken kis lángocskák tűntek elő (különösen ha előbb hóval megnedvesítette ujjait) és valóságos égést érzett rajtuk.

De kivált akkor tárult gyönyörű látvány a tudós elé, ha tekintetét a hegyesúcs északi meredélyére irányozta, a hol minden szirtdarabon fénykéve ült, de különösen szépek látszott ott, a hol a szél a sziklát érte.

Épen akkor egy utas igyekezett felfelé a hegyre, egy meglehetősen borzas, nagy hajú ember, a kinek aztán feje körül, több centiméter szélességben épen olyan fénykör képződött, a mint ezt a szenteknél festeni szokták. A fénykör pedig annál élesebben világított, minél nedvesebb lett a haj, a mint a permetező eső jobban-jobban átjárta.

Sajátságos tulajdonsága még a szent Elmo tüzének, hogy különös zúgást-bugást szokott előidézni olyan tárgyakon, a melyek fából, vagy ézből vannak, így nevezetesen egy izben nem kis meglepetésére azt vette észre a tudós, hogy a kezében tartott botja egyszerre csak megszólalt s olyan formán kezdett dongani, mint valami óriási darázs.

Szívós Béla.

VÁROS A LEVEGŐBEN.

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád. 12

Khamis már üres kézzel akart távozni a kunyhóból, mikor az egyik sarokban megbotlott valamiben.

— Mi lehet ez? . . .

— Láda! — kiáltott föl Max Huber.

Valóban láda volt, kicsiny, megvasalt, pántos láda, mely félig el volt ásva abban a földben, a mit a szél és eső hordott rája a ketreaz nyitott rácsozatán át.

Izgatottan, türelmetlenül törték föl a kis ládát, azt vélve, hogy valami titok nyomára jutnak, vagy megtalálják a doktor eltűnésének a nyitját, de a ládában csak valami száz töltés volt.

Az utasok azonban mégis nagyon megörültek e váratlan ajándéknak, s Max Huber ujjongva kiáltott föl:

— Köszönjük, kedves doktor! . . . S bár egy napon kamatostól visszafizethetnők ezt a sziveséget.

Most már csakugyan nem volt egyéb hátra, mint hogy kijavítsák a tutajt és induljanak hazafelé.

— Előbb azonban nézzünk körül itt a közelben, — mondta John Cort — hogy nem aka-

dunk-e valahol a doktor nyomára . . . Lehet, hogy a benszülöttek megtámadták és elhúzózták, de az is lehet, hogy megölték . . . s talán temetetlenül hever valahol szolgálójával együtt.

— Akkor kötelességünk eltemetni őket — mondta Max Huber.

Tovább egy óránál kerestek, kutattak vagy ötszáz méternyi területen, de sehol semmit sem találtak. Azt kellett hinnök, hogy azok a nagy majmok, melyektől Johansen doktor a «Ngora» szót hallotta, tulajdonképpen nem is majmok, hanem benszülöttek voltak, s másnap mindjárt megtámadták, elhúzózták, vagy megölték a német tudóst szolgálójával együtt.

— Ebből az következik, — jegyezte meg John Cort — hogy ebben az erdőben benszülöttek is járnak, tehát jól kell vigyáznunk magunkra.

— Igaza van, John úr — felelte Khamis. — Most pedig menjünk a tutajra.

— Előbb azonban együnk valamit, — szolt Max Huber — mert én már alig látok az éhségtől.

Mivel a többieknek is farkasétvágyuk volt, Khamis először is harapni valót készítet, még pedig ezúttal, Max Huber különös kívánságára, levest főzött. Most már ezt is megtehették, mert volt vafazekuk, sőt még lábasuk is.

Aztán lázas sietséggel fogtak hozzá a tutaj kitarozásához. Szerencsére nem sok javítani való volt rajta: néhány szálfát kicseréltek, a meglazult gerendákat erős növényindákkal szorosabban összekötötték, s még valamivel napnyugta előtt teljesen rendbe hozták a tutajt.

Az indulást másnap hajnalra halasztották, mert az ég nagyon borús volt. Nyolcz óra tájban csakugyan meg is eredt az eső és úgy szakadt, zuhogott, mintha sajátából öntötték volna.

Mielőtt lefeküdtek, Max Huber így szolt:

— Hallgasson ide, kedves John, s ön is, Khamis . . . Van egy ajánlatom . . .

— Halljuk, Max! . . .

— Valamit mégis kellene tennünk azért a szegény doktorért . . .

— Micsoda? — kiáltott föl a foreloper ijedten — talán csak nem akar a keresésére indulni? . . .

— Azt nem, — felelte Max Huber — de szeretném, ha róla keresetlnőkezt a folyót . . .

A foreloper megkönnyebbülten egyezett bele ebbe a kívánságba, s miután John Cortnak sem volt ellenvetése, elkeresztelték a folyót Rio Johansennek-szóta csakugyan ezen a néven is szerepel Afrika legújabb térképein.

Az éjszaka különben esőndes és nyugodt volt: sem Khamis, sem Max Huber, sem John Cort nem hallottak egyetlen egy szót sem.

IX.

A Johansen-folyón lefelé.

Márczius 16-dikán reggeli felhétkor eloldozták a tutajt a partról és neki indították, lefelé a Johansen-folyón.

Az eső ugyan elállt, de az ég nem tisztult ki, a minek különben

Khamis és társai örültek, mert nem kellett félnök, hogy a nap elgyötri őket az árnyéktalan víz tükörén.

A tutaj hét-nyolcz láb széles és kétszer oly hosszú volt: épen elég négy embernek, meg annak a csekély holminak, a mit magukkal hoztak. Egész czók-mókjuk ez volt: a vaspántos ládikó a töltésekkel, a három puska, a vafazék meg a lábas és a bögre, mit a kunyhóban találtak. Volt még három revolverük is, de ehhez való töltésük összesen csak húsz volt, tehát nem sokra mehettek vele. Hála a talált száz töltésnek, mégis

EGY FALÁNK CSUKA MOHÓN BEKAPTA A KIS HÚSDARABOT.

remélhették, hogy nem fogy el a golyójuk, míg az Ubangi-folyóhoz érnek. Csakhogy persze gazdálkodniok kellett.

A tutaj elejére Khamis nagy rakás rőzsét és száraz fát hordott össze, hogy ne kelljen minduntalan partraszállniok, ha tüzet akarnak rakni. Hátral, a tutaj farán kormánylapátot készített, hogy ide-oda igazgathassa az alkalmatosságot a vizen.

A körülbelül ötven méter széles folyó óránként egy kilométernyi sebességgel folyt. A tutaj tehát három hét alatt kényelmesen megfuthatta azt a háromszáz kilométernyi utat, mely őket az Ubangi-folyótól elválasztotta.

Azt még nem tudták, hogy lesznek-e a vizen zuhatagok, zátonyok is; egyelőre csak annyit láttak, hogy a folyó mély és kanyargós; tehát vigyázniok kellett, hogy valamelyik hirtelen kanyarulatánál váratlan akadályra ne bukkanjanak.

A déli pihenőig pompásan ment az utazás. Khamis egyre a kormánynál állt, míg John Cort a tutaj elején puskával lesett elejthető vadra. Félköz tájban aztán szerencsésen lőtt is egy antilópot, mely éppen inni jött a folyóra.

Khamis gyorsan partnak fordította a tutajt, s miután megkötötte, kiszállt, hogy megnyúzza és földarabolja a becses zsákmányt. Max Huber ezalatt az akácfa tüskéiből horgot csinált, csalinak apró húsdarabkát tett rá, s ezzel a kezdetleges halászó szerszámmal letelepedett a tutaj szélére.

Vajjon oly buták lesznek-e a Rio-Johansen halai, hogy beleharapnak ebbe a csalétekbe? . . . A fontos kérdésre nem sokáig késett a felelet: egy falánk csuka mohón bekapta a kis húsdarabot, a következő perczben pedig ott vergődött a tutajon. Lehetett 8—9 fontos, és a francia ott nyomban fejbekölintotta, hogy vissza ne szökhesék a vízbe, s mindjárt a pénzétől is letisztította.

E szerint a déli ebéd eléggé változatos volt: antilóp-pecsenye és sült hal, két kitünő fogás. Estére húsleves akartak főzni, s a foreloper mindjárt tüzet is rakott a tutajon, rátette a vasfazekat, beleapritotta a húst, hadd főjjen jó puhára, s azzal megint eltaszította a tutajt a parttól.

Délután azonban Max Huber hiába halászott: egyetlen egy állat sem került a horogra. E helyett este oly szerencsés ponton kötöttek ki, a hol egész csomó kagylót, édesvízi osztrigát, ollólan rákot találtak a parti sziklák közt. Ez aztán megint változatossá tette a vacsorát.

Mivel az éjszaka nagyon sötét volt, Khamis nem szándékozott tovább menni. A folyóban néha nagy fatörzsek úsztak lefelé, s nem volt tanácsos megkockáztatni velük az összeütközést. Letelepedtek hát egy nagy gummi-fa alatt, s föl-osztván a virrasztás tisztjét maguk közt, ott töltötték az éjszakát. Nem is történt semmi baj, csak a majmok bögték és ordítottak egész éjjel.

— No már ezek csakugyan nem beszélnek! — kiáltott föl Max Huber, mikor reggel az arcát

és kezeit mosogatta a folyóban, mert tele voltak hólyagokkal a szunyogesípésektől.

Ezen a reggelen jó egy órával napkelte után indultak el, mert a zápor csak úgy ömlött. Jobb volt megvárni, míg az idő kitisztul, mint agyon ázni a tutajon; ott, a hol voltak, a gummi-fa sűrű lombátora alatt, egy esőpp víz sem érte őket.

— Ha meg nem áll az eső, — mondta John Cort — inkább maradjunk itt egész nap. Sokkal jobb egy napot rostokolni, mint bőrig ázni, s esetleg még meg is betegedni.

A zápor azonban sokkal sebesebb volt, sem hogy sokáig tarthatott volna, s egy óra múlva csakugyan meg is szűnt. Ez idő alatt megreggeliztek, még pedig igen jól: — Langa egész kalap friss tűzok-tojást talált a part oldalában és Khamis lágytojásnak főzte meg őket. Csak az volt a kár, hogy nem volt hozzá sójuk, de ezen nem segíthettek.

Félnyolcz tájban az eső megállt, s bár az ég borús maradt, azért a tutajt mégis útnak indították.

A folyó tiszta vize zavaros lett a sok esőtől, s Max Huber meg akarván próbálni, hogy csakugyan eredményes-e a zavarosban halászás, megint a vízbe vetette horgát. S a régi közmondás ezúttal is bevált: rövid időn vagy féltuczat kisebb-nagyobb halat fogott.

Hogy pótolják a reggeli késedelmet, Khamis elhatározta, hogy déli pihenőre nem kötnek ki. Az ebédet tehát a tutajon süttették-főzték meg, s mivel a tegnapi lőtt antilópból még elég húsuk maradt, ma nem is kellett a puskát használniok.

(Folytatása köv. tkezik.)

KÉPEINKHEZ.

A khinai birodalom egyik érdekes építészeti alkotását mutatjuk be mai számunkban olvasóinknak: ez a khinai fal. Ez volt hivatva arra, hogy távol tartsa és megvédelmezze országukat a mongolok támadásai ellen, de ne csak e veszedelmes néptől, hanem a sokkal szelídebb európaiak kulturájának behatolásától is. E fal létezését nem régen még néhány német író tagadta, pedig megvan s hatalmas alkotása az építészetnek. Magassága 11—12 méter, szélessége ugyanannyi. Faragott kövekből van felépítve s legszebb része a *nan-koui* szorosban levő nagy kapu, mely igazi remekmű. Ez a fal hatalmas elválasztóként szerepelt még nem is olyan régen s ma már a fölötté elvonuló vékony sodronyok, melyek nem egyebek a táviró huzalainál, mindjobban elárasztják a khinaiakat a nyugoti műveltségnek elemeivel, annak minden javával.

Ennek a népnek az életéből hozunk mai számunkban néhány képet.

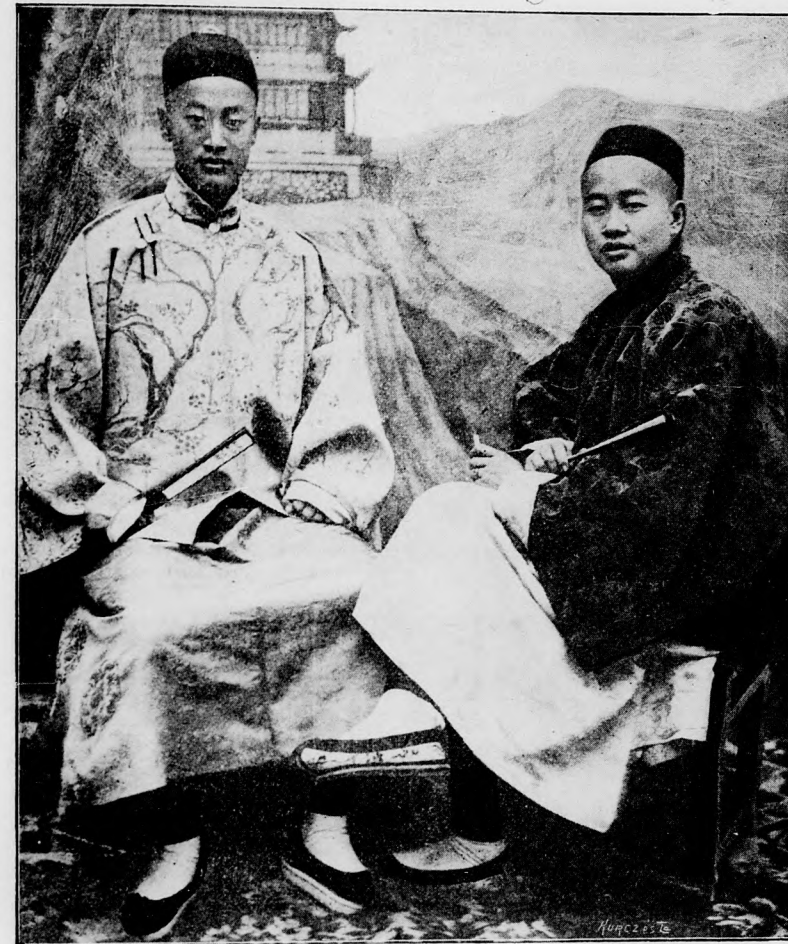
KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Édes poétám,

Decz. 14.

multkori leveledet felolvastam a papának. Bocsáss meg, nem tehettem másképen. A szó szoros értelmében galvánizáltál. Micsoda nagy erő van a te lelkedben! Mig soraidat olvastam, egyszer csak

— Szeretném azt a fiút megismerni — felelte ő. No hát, hallgasd meg a tervemet. Te fel fogsz jönni a karácsonyi vakáció alatt hozzánk. Gondoskodom, hogy pompásan mulass. Elmegyünk a jégpályára, az operába, a többi színházakba, megnézed Budapest látványosságait, megismer-tetlek a pesti czimboráimmal, lesz külön szobád . . . Szóval te a mi vendégünk leszel.

JÓMÓDU KHINAIÁK.

éreztem, hogy a hátamon valami hideg borzongás végig szalad, s aztán a fejem bőre kezdett reszketni. Ha ez a lelkesedés, akkor én lelkesedtem. A papám mosolygott, mikor szóba hoztam, hogy egy különös levelet kaptam tőled (már tudta, hogy ki vagy!) s hogy a leveledet szeretném neki felolvasni. Azt hiszem botrányosan olvastam, mert néha egy-egy szóba belebicaklott a nyelvem. A papa letette a kést és villát a kezéből, s csendben végig hallgatta.

— Mit szólasz hozzá, papa? — kérdeztem tőle.

A papa nagyon befolyásos ember, ki tudja, milyen hasznát veheted még az ő protekciójának. Ezt csak úgy mellékesen mondom, s nem akarok vele megsérteni; nem is akarok vele henczegni, mert úgy is tudom, hogy az nem az én érdemem. Kérlek, teljesítsd a kérésemet! Ha megtagadod, örökké ellenséged leszek.

Zseniális fiú vagy, Imre, s neked okvetetlenül nagy karriért kell csinálnod.

A leveledet az instruktornak is átadtam. Dicsek-szem veled, ez az én legújabb sportom. Az in-

struktur levette a szemüvegét, s a két szeme csak úgy ragyogott.

— Aladár — mondá — gratulálok, hogy ilyen barátja van. Embert barátjáról, madarat tolláról.

— Az ám — felelém neki — csakhogyan én a jó madárság-nál aligha viszem többre.

Elmentem a kenyér-osztáshoz. Bár ne mentem volna el. Még most is fázik tőle a lelkem. Épen hullott a hó sűrűn, leereszkedett a köd. Neked fogalmad sincsen a pesti ködről. Ez a köd valami kétségbeejtően szomorú dolog. Reául a tudóre, s fojtogatja, mint valami gyilkos. Az emberek a Podmaniczky-utca felé özönlöttek. Tömérdek ember, s mind rongyos, éhes, didergő; mind néma, mintha a sírből keltek volna ki. A villamos vasút lassabban ment a Városliget felé, hogy valami baj ne történjék. Láttam egy anyát, a ki négy gyermekét vitte, mind belé kapaszkodtak a rongyos téli kendőjébe. Egyik a nyakába, az nagyon kicsiny volt.

Tompa morgás hallatszott, mikor a kenyérsztás megkezdődött. Én persze csak távolabb álltam, mert különben az áradat engem is elsodrott volna.

Honnan jött ez a tömérdek ember? Azt hiszem fél Budapest ott van. Az elhaladók szájából egy-egy szót kaptam fel:

— Irtózatoss nyomor!

— Áldott kenyér!

— De mindenik éhezőnek nem jut!

— Hol vannak a betegek, azok nem vánszoroghatnak ide!

Kezdetem fájni, de nem a lábam, hanem a szívem fázott. Ó barátom, be rémes, be szívszagató volt ez a látvány! Azt hiszem, soha, de soha sem fogom elfelejteni.

Mikor jó meleg szobámban voltam ismét, akaratlanul is felsóhajtottam:

— Be jó annak, a ki nem szorul az irgalom kenyerére!

Még most is rémitget a kép. Tulajdonképen nem tudom: hogy jól tettem-e, mikor elmentem?

Te mondtad, hogy menjek el — s látod szót fogadtam neked. Kárpótlásra számítok, s ez a kárpótlás a te feljöveteled lesz. Az úti költséget természetesen a papa adja, még pedig biztosíthatlak, hogy nagyon szívesen adja.

Jó hirt is írok — javítottam a matematikából. Mégis csak kitűnő instruktorom van, sikerült neki a csonka-gulát a fejembe vernie. Magam is csodálkozom rajta, bár érzem, hogy volt a dologban egy kis miskulancia.

Te már javában készülsz az érettségire? Hol vagyok én még korszakalkotó indolenciáimmal?

Vasárnap unalomból is elmentem az önképzőkörbe. A kollégák beugrattak, s a nyakamba szöttek egy lírai zöngeményt — fordítás francziából — meg kell bírálnom. Odaadnám Korpás úrnak, de ő nem tud francziául. No majd megcsináljuk — mutyiban: ő a versmértéket én a tartalmi hűséget.

Kezdünk dolgozni Imre!

Őszintén megvallva ezt a sajtáságot neki buzdulást is töled profitiroztam.

Igen... igen, megértettem, hogy te nekem igazi barátom vagy... és én is szeretnék neked igazi barátod lenni. Csak vezess Imre, ... vezess!... Szeretlek téged és várlak karácsonyra.

Aladár.

Apróságok nagy emberek életéből.

Báró Eötvös Józsefről (1813—1871, a «Karthausi», «Falu jegyzője», a «Kelet népe» és a «Pesti Hirlap» írója), igen kevesen tudják, hogy miként lett magyar íróvá. Atyja — báró Eötvös Ignác — német nyelvben és szellemben neveltette fiát. — Egy alkalommal iskolába menvén, az első padba ültették, de osztálytársai mind elmentek mellőle. Mikor ennek okát csodálkozva kérdezé, társai azt felelték, hogy hazaáruló unokájával nem ülnek egy padban. A fiatal báró felindulva ment haza és szabadelvű tanítójától, Pruzsinszkytól kérdezte, hogy ez igaz-e?

— Igaz bizony — felelte a nevelő — apád is az s te is annak készülsz. Hiszen még magyarul sem beszélsz becsületesen.

Lángborult arccal hagyta el nevelőjét. Neki fekküdt a magyar szótannak. Mindenkivel magyarul beszélt, szüleit kivéve. S néhány hónap múlva csak úgy beszélt magyarul, mint társai.

Becsületességét jellemzi, hogy midőn egy nagy csőd következtében a család jelentékeny összeggel volt érdekelve, atyja vele s egy bankárral tudatta zavarát. Az ügyes bankár ajánlott is egy módot a vagyon megmentésére, de a mely talán inkább furfangos volt, mint törvényes. József becsületes és egyenes jelleme felháborodott a terven, mit a bankár is észrevett és e szavakkal fordult hozzá:

— Az ifjú báró pirul!

— Az ifjú báró szégyenli magát!

— Az ifjú bárónak nem lesz soha pénze!

Egyébiránt a mi azt illeti, a költők soha sem tudtak pénzzel banni. Tóth Kálmán így írja feljegyzéseiben *Kemény Zsigmond*ról, hogy nagy vagyona néhány év alatt, főleg szolgáltnak hűtlen kezelése folytán csaknem teljesen elnyészett. — Egyszer így szólt hozzá:

— Kálmán, azt veszem észre, hogy cselédeim előzetesen mindent felszámítanak s én kénytelen va-

gyok utólagosan fizetni... Most becsapom őket. Előre fizetek s ők kénytelenek lesznek utólagosan beszámolni.

Igy szedte rá őket!

Petrarca dalaít mindig kicsinyelte. Sőt restelte is az utókor előtt, hogy valaha írta azokat, s haláláig folyton esiszolt és javított rajtuk. Éjjelenként többször felkelt, — mondja egyik életírója — hogy egyik-másik versét átdolgozza. Egy szonettét öt hónapig dolgozott s ekkor ezt írta naplójába: «Már egészen jól hangzik, de azért még egyszer átnezem.»

E fáradságos munkát siker is koronázta; mert ez adta meg dalainak azt az édességet és összhangzatot, a melyet még ma is csodálnak hazájában.

Scott Walther (1771—1832, «Woodstock», «The lord of the Isles», «Waverley» szerzője), már kora ifjúságában nagy vonalozással viseltetett szülőföldének (Skótszország) festői szépségei iránt, melyeket később munkáiban oly mesteri ügyességgel rajzolt. Tizenhárom éves korában csaknem az egész *Percy* (6-angol balladák) könyv nélkül tudta.

Molière (Jean B. Poquelin, 1622—1673. «A tudós nők», «Botesinálta doktor», «Fösvény» stb. írója), a nagy vígjátékíró, életében sok rágalmazásnak volt kitéve. Egy gúnyiratban — melyet *La Croix*, szintén neves író írt — így van jellemezve:

— Olvas minden satirikus könyvet s meglopja az olaszokat, meglopja a spanyolokat. Lop Boccaccio-ból, lop Douvilleből. A «Nők iskolá»-ja nem egyéb, mint két színmű összevegyítése.

A nagy *Fenelon* egy alkalommal pedig így szólt: — Csak az kár, hogy Molière nem tud írni.

Dante-t (1265—1321, «Divina Comedia», «De Monarchia» szerzője) is sokan támadták meg. Például *Chaudon* ezt írta művéről: Az egész Divina Comédia csak zürzavar.

Petrarca pedig mindig irigyelte Dante dicsőségét.

Boileauról mondják, hogy a francia költők közül csak Molière, Racine és Lafontaine nem támadták meg soha. Ezt ő mindig nagy dicsőségnek tartotta.

A gyanúsítások azonban már a régiek előtt sem voltak ismeretlenek. *Sophokles* például azt állította, hogy *Aeschylus* öntudatlanul írta legszebb tragédiáit.

Paulini Jenő.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Kazinczy-ünnep. A *szatmári kir. kath. főgimnázium* «Kazinczy»-önképzőköre december hó 7-ikén Kazinczy Ferencz emlékének díszgyűlést szentelt, melynek tárgysorozata a következő volt: Kazinczy fogsága, írta és felolvasta Erdődi Gáspár VIII. o. t. A gyáva (monolog) Rudnyásky Gy.-től, előadta Pável Ferencz VIII. o. t. Alkalmi beszéd, tartotta Schidella István ifj. elnök. Liszt F. II. Magyar

rapszódiaja, zongorán játszották: Ambrózy József és Kende György VIII. o. t.

A kassai felső kereskedelmi iskola «Baross»-önképzőköre Kazinczy emlékének gyűlést szentelt december hó 7-én.

Korai vakáció. A szegzárdi áll. főgimnáziumban folyó hó 4-én a városban nagy mérvben fellépett vörheny-járvány miatt az előadásokat két hétre be-szüntették.

A járványnak a gimnáziumi tanulóifjúság közül is van egy áldozata: Tóth Jenő II. o. t.

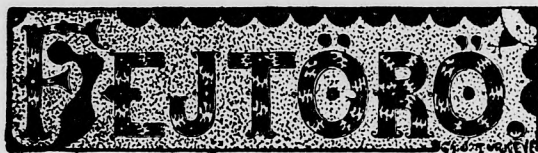
Önképzőkori tudósítás. A *losonczi gimn.* «Kármán» köre december elsején tartott gyűlésén Barok Imre Petőfitől szavalt el egy költeményt, ezután Barókai József A «rabot» adta elő és végül Glaser Dezső «A király esküjé»-vel fejezte be a gyűlést. — *A eperjesi kir. kath. főgimnázium* «Kisfaludy köre» f. hó 6-án tartott gyűlésén Eisner B., Bornemissza I. VII. o. t. és Csorba R. VIII. o. t. szavaltak. Szabad előadást Csap Hugó VIII. o. t. tartott. Husznai Lipót VI. o. t.-nak versét a kör elfogadta és ugyancsak Toronszky Emil VI. o. t. fordítását. — *A kassai felső kereskedelmi iskola* «Baross-önképzőköre», harmadévi működése alatt, lelkes és komoly munkásságát bizonyítja. Szakdolgozatokat Stefán János, Weisburg Zoltán, Biskoroványi Nándor, Jüzholz Jenő és Schvartz Adolf f. o. t. írtak. Széptani dolgozatokat Fried Dezső f. o. t. és Papp Gyula nyújtottak be a körhöz. — *A zentai főgimnázium* önképzőköre utolsó gyűlésén az ifjúsági elnök felolvasta a zágoni Mikes szoborbizottság átiratát, melyben a kör határoz. Vig Károly sikerült szabad előadást tart. Herczl Sándor Poe Edgárd «Holló» cz. költeményét szavalta el. König Vilmos pedig monológot adott elő. — *A budapesti VIII. kerületi állami főgimnázium* önképzőköre november 30-án ülést tartott, melyen Jardek Andor VII. o. t. Váradi Antal «Rákóczy» cz. költeményét, Neuhaus Lipót VIII. o. t. pedig Eötvös «Vár és kunyhó»-ját szavalta el. — *A győri áll. főreáliskola* «Révay»-önképzőköre decz. 1-sején rendes ülést tartott, melynek műsora ez volt: Klein S. VI. o. t. szavalt, Rehberger Simon VII. o. t. értekezést olvasott fel. Végül pedig Riesz Sándor V. o. t. szavalt. — *A szegedi felső keresk. isk.* «Baross»-önképzőköre f. hó 8-ikán tartott gyűlésének főbb pontjai voltak: «A tökféjű» monolog, előadta Hajnal Manó. «A fényűzés» szabad előadás Kohn Ignácztól. Szavallattal Szedő Géza szerepelt. A vezető-tanár úr indítványára a kör nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy a felállítandó Mikes Kelemen szobor javára matinét tart, azonkívül vagyonából is megszavazott 50 koronát.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

«Mátyás király emlék-könyv». Ez a címe annak a díszes műnek, melyet Kolozsvár szab. királyi városa és az Athenæum közös költségen adtak ki. A mű kiadására alkalmat az szolgáltattott, hogy Kolozsvárott Mátyás királynak emlék-szobrot emelnek, s maradó emlék gyanánt kiváló szakemberekkel emlékkönyvet is irattak. A gyönyörű külsőben megjelent vaskos kötet *Jókainak* Mátyást dicsőítő költeményével kezdődik, melyet mutatóul lapunk mai számában közlünk. A könyv minden czikke Mátyásra vonatkozik. A Hunyadiak korának buvárlóitól beható fejtegetéseket olvashatunk e könyvből. Különösen figyelemre méltók *Fraknói, Marczali, Pór* Antal,

Berzeviczy Albert kisebb terjedelmű értekezései, s meleg hangjával, költői lendületével válik ki *Benedek Elek* cikke, mely Mátyásról és a népről szól. A derék tartalom az Emlékkönyvek szokásos mértékén jóval fölül emeli ezt a könyvet, csinos és egykorú emlékek után készült illusztrációi még becsesebbé teszik. Az Emlékkönyv szerkesztője *Márki Sándor*, kolozsvári egyetemi tanár. Ára 24 korona.

A Magyar Könyvtárnak most jelent meg novemberi sorozata. A 260—261. szám *Jókai Mór: Az új földes ur* című regényét teszi hozzáférhetővé. A 259. szám *Galeotto Marzio* híres könyve Mátyás király mondásairól és cselekedeteiről, a melyet *Császár Mihály* fordított. A 262. szám egy füzet *Lenau-költemény, Feleki Sándor* fordításában. A 257—258. szám *Brieux* színművének: A *vörös talár*-nak fordítása, mely *Lándor Tivadar* munkája. — A Magyar Könyvtár minden könyvkereskedésben kapható.

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Földrajzi kérdés:

Minek hívják Ausztráliában azt a hegyesücsöt, mely nevét egy lengyel hőstől nyerte. Milyen magas és melyik hegyespartban található?

(Faragó Andor.)

Természetrizai kérdés:

Hogy hívják azt a közönséges dudvát, a mely kerítésekben, falakon tenyészik? Akár levelét, akár szárát elszakítjuk, sárgás nedv folyik ki belőle. Ezen nedvből festéket is készítenek.

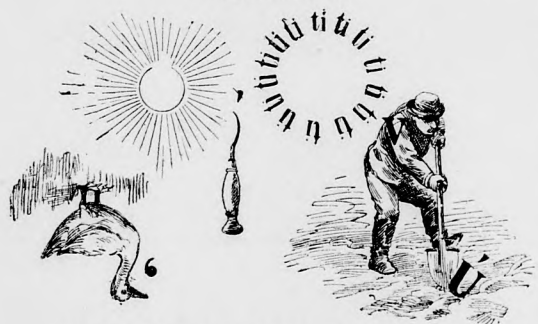
(Pick Imre.)

Algebrai föladat:

Egy kutya üldözőbe vett egy nyulat; ez 90 lépéssel előbbre van, mint üldözője. Ha a nyúl ötöt ugrik, míg a kutya négyet és öt kutyaugrás oly hosszú, mint hét nyúlugrás, kérdés: hány ugrást kell a kutyának még tennie, hogy a nyulat utolérje?

(Sziertes J.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901 december 22.

10. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: A hadvezér: Richelieu, meghalt: 1642, a 30 éves háborúban szerepelt. E háború a vesztfáliai békével végződött. Természetrizai kérdés: Láva. Képrejtvény: Ezt a kerek erdőt járom én.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Helyesen fejtették meg: Bárány Ervin, Nagy Péter, Stetits Mihály, Szamek Sándor, Tóth Kálmán, László József, Mattyasovszky Lajos, Petrigalla Péter, Jurasko Jenő, Szabó Lajos, Palóczy Edgár, Fejes Gábor, Barta Jenő, ifj. Barthonek Károly, Tóth József, Lovik Ernő, Markó Viktor, Kászonyi Pál, Grünfeld Ferencz, Klein Jenő, Rusznyák Sándor, Blauhorn Armin, Medgyesi László és István, Ludinszky Lajos, Breuer Ernő, Hoffmann Béla, Haasz Aladár, Zsigmondy Jenő, Sierbán Iván, Deutsch Leó, Willheim Gusztáv, Hercz János, Relle Ferencz, Petánovits József, Schweiger Jenő, Balonyi Tibor, Przybilla Jenő, Prágyvik Flóris, Molnár Imre, Weisz Simon, Emgel József, Pick Imre, *Meixner Ernő*, Chorin Elemér, Grünmann Marcell, Gengely István, Kuzma Albert, Véghegyi Gyula, Kovács Gyula, Popper József, Bohrandt Lajos, Oettin István, Rosconi Titus, Fejér Imre, Propper Sándor, Babay Sándor, Faragó Andor, Blum Döme, Pois István, Somogyi Zsigmond, Reinel János és Vilmos, Leichter Jenő, Pető János, Jakabfalvy Béla, Deutsch Jenő, Farnos Dezső, Weiner Felix, Rosenthal Jenő, Lörincz Ferencz és Dezső, Weisz Izidor, Fejér Imre, Vértessy István, Hollaki Ferencz, Magyary Ferencz, Hoensch Gusztáv, Kovács Aladár, Székely Arthúr, Legredt Elemér, Finger Béla, Haáz Lajos, Scheller Gyula, Nagy Bódog és Dezső, Horváth László, Rucska János, Truka Aurél, Páyl Gyula, Dóra Mihály, Orleán Dániel, Mockovcsák Zoltán, Szilárd Tivadar, Boroviczeny Aladár, Radó Károly, Ernst I., Benkő Gyula, Práger Róbert, Linhardt Alfréd, Kohn Lipót, Zeller Aladár, Mauthner Imre, Dobránszky Ede, Mayer Jenő, Berzenkovits Antal, Molnár Aladár, Lánér Károly, Weisz Dezső.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal «A kard és lant hőse») *Meixner Ernő* győri előfizetőnk nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

M. J. (Szatmár.) Elvárjuk a tudósításokat. Mi csak azokról az önképzőkörökről emlékezhetünk meg, a melyeknek tudósítói vannak. — **B. E.** 1. Pozsony, Deák-utca. 2. Rendelje meg lapunk kiadóhivatalánál, de írja meg a térkép pontos címét. — **H. A.** 1. Küldhet. 2. A cím: Pozsony, Deák-utca. — **G. F.** (Nagy-Kanizsa.) 1. Használható. 2. Megjelent. — **M. L. S.** (Szatmár.) Részesülhetnek. — **Markovits Miklós** deési előfizetőnk szeretne egy felsőbb osztályú tanulóval levelezni. A ki hajlandó erre, forduljon levelével a címzetthez. — **Pálya.** 1. A Verne regénynek januárban lesz vége. 2. Egy évi szolgálat után már kaphat fizetést, de nem sokat. — **Carus** (Nagy-Kikinda) érettségi vizsgálat kell, ösztöndíjhoz nehezen juthat az első évben, ha ugyan családi ösztöndíj-alap nincsen, mert ehhez könnyű hozzájutni. — **M. L.** Lehet nyerni. Minden héten meg van reá az eshetőség, de hogy mikor fog nyerni, azt mi előre nem mondhatjuk meg. — **B. A.** Nem. Elég egy-kettőnek a megfejtése. — **R. D.** A város és intézet nevét elfelejtette tudósításában kiírni. — **P. J.** Rejtvényei közül válogatunk. — **B. J.** (Kézdivásárhely.) Mindkettő bevált. — **F. A.** (Budapest.) Legközelebb közöljük. — **Sz. N.** (Újpest.) Mind a három közölhető. — **H. E.** (Debreczen.) Rejtvényének legközelebb sorát kerjtjük. — **R. J.** (Győr.) Bevált.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és diszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellékek ez ideig jórészt Bécsből szereztek be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. Árjegyzék kívánatra bérmentve.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

HŰSÉGES MIND A SÍRIG.

Mikes Kelemen naplója.

13

Történeti elbeszélés. Irta Gaal Mózes.

Ma? ... Lehajtom a fejemet a tenger partjának hideg kösziklájára, s a zúgó szél eltördelve viszi fájó sóhajtasomat egy sírhoz ... egy sírhoz, melyben királyból lett koldus pihen. A templom, melyben a sír van kicsiny — éppen olyan kicsiny, mint az az álombéli ...

Leteszem a tollat ... ma nem írok egy sort sem.

XII.

Török-barátság isten irgalmából.

Hogy minémű nagy ellenségek voltak hajdanában a magyar és a török, azt ugyan mindenki megolvashatja a régi krónikákban. Véres pennával írtak a régi krónikások, hanem a vért nem a törökökből folyatták ki, hanem a magyar szivekből. Igen szép és hosszú prédikációt írhatnak én erről, ha czélarányos volna a régi sebeknek felvizsgálata. De nem teszem, mert, a ki törökkenyérre készül, az ne a krónikák után induljon. Erdélyben pedig a kukoriczát török-búzának hívják, s ebből a búzából nem kenyeret, csak malét lehet sütni, azt sem eszi meg minden ember. Mi sem ettük meg a francziák minden kenyérét, akit adtak, abból nem hagyunk ott semmit, csak az urunk hagyott egy nagy summa pénzt náluk, azt is azért hagyta ott, mert semmiképpen nem akarták neki megfizetni.

No hát francia-barátságból török-barátság lesz. Mely nagy és váratlan fordulata a sorsnak, erre ugyan mi közrendűek nem gondoltunk volna, de bezzeg gondolt Beresényi uram, a ki erősen zaklatta nagy-erős biztatással a mi urunkat, hogy készülődjék, mert ő is oda siet a maga háza né-

pével és embereivel a török földre. Egészséges háborúnk lesz a császár ellen, s a magyarországi urak is mind talpra állanak. Megmozdul még az erdő is, minden fa puskát ragad, s felsüt ismét a kuruczok napja.

Hogy ezt írta-e Beresényi uram a fejedelemnek, azt én nem tudom, de a tüzes-gerjedelmű generálistól egyébfajta üzenet nem telt ki.

Azt pedig én el is felejtettem mondani, hogy Beresényi uram nem volt velünk Franciaországban, de talán még azt sem említettem, hogy a mi urunk nem hivatta magát a francziák földjén fejedelemnek, hanem megelégedett a grófi titlussal.

Ez mind így volt, de azon már nem változtatt, hogy mi el ne búcsúzzunk a jámbor barátoktól, a kik jó szomszédaink voltak, s bizonyosan imádkozni fognak érettünk. Erre a sok egyéb dolguktól reá-érnek, s a kik pogány földre készülődnek, azokért kell imádkozni.

Zay úrfi éktelen vidám volt, míg készülődtünk. — Ihol, Kelemen, tollas kalap kerül a fejemre mégis. Lesz belőlem generális!

Ezt mondotta nekem, s eszímája sarkát egymáshoz verte. A eszímája sarka pedig le volt kopva.

— Elváslik a reménység is, — mondám neki — mint a eszima-sarok!

— Új sarkot veretünk reá! — vágott vissza.

Igaz bizony, a bujdosók mind vargák, egyebet sem tesznek, mint Reménységet fejlelnek, s új sarkokat ütnek a Reménység eszímájára.

A mi urunknak feles számmal akadtak a franczia herezegek, grófok, bárók között jó barátai. Ki ne szeretne volna meg a mi jó urunkat! — Ezek pedig eljöttek a mi kastély-kolostorunkba, vagy stafétás legényeket küldöttek, s mind azt hajtogatták:

